

FILIP PONIEWSKI – Autor jest partnerem w Kancelarii BBP Brzóska Poniewski
Adwokaci i Radcowie Prawni Sp.p.

Powstanie RIPOK nieuwzględnionej w planie wojewódzkim

Po ponad pół roku funkcjonowania nowego systemu gospodarki odpadami warto przeanalizować m.in., jaki jest rzeczywisty strumień odpadów w regionach i czy istniejące RIPOK radzą sobie z ich przetwarzaniem. Wnioski powinny być podstawą podjęcia decyzji w sprawie aktualizacji wojewódzkiego planu gospodarki odpadami.

Nowelizacja ustawy z 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (dalej: u.c.p.g.), która weszła w życie 1 stycznia 2012 r. (czyli ustawa z 1 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw; dalej: nowelizacja u.c.p.g. z 1 lipca 2011 r.), wprowadziła do obowiązującej wówczas ustawy z 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (dalej: stara ustawa o odpadach) pojęcie regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK). Zgodnie z treścią starej ustawy o odpadach, wojewódzkie plany gospodarki odpadami (WPGO) miały zawierać wykaz RIPOK w poszczególnych regionach gospodarki odpadami komunalnymi oraz instalacji przewidzianych do zastępczej obsługi tych regionów (art. 14 ust. 8 pkt 2 starej ustawy o odpadach). Analogiczny wykaz powinna była zawierać uchwała w sprawie wykonania WPGO (art. 15 ust. 2 starej ustawy o odpadach).

Jedynie art. 16 nowelizacji u.c.p.g. z 1 lipca 2011 r. nakazał obligatoryjny wpis RIPOK, której budowę zakończono, do uchwały w sprawie wykonania WPGO, przy czym nie istniał wymóg wcześniejszego uwzględnienia takiej instalacji w treści WPGO.

O nowym systemie gospodarowania odpadami piszemy też na **str. 13**.

Ustawa z 14 grudnia 2012 r. o odpadach (dalej: u.o.) przejęła po swojej poprzedniczce nie tylko pojęcie RIPOK, uznając te instalacje, które już zostały wpisane do WPGO oraz do uchwał w sprawie wykonania WPGO, lecz także obowiązek aktualizacji uchwał w sprawie wykonania WPGO w przypadku zakończenia budowy

RIPOK określonej w tym planie (art. 38 ust. 3 pkt 2 u.o.). Czy wobec tego instalacje, które nie zostały wpisane do WPGO, nie mają szans na uznanie ich za RIPOK po zakończeniu budowy?

Aktualizacja WPGO

Po upływie pierwszego półrocza nowego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi przedsiębiorcy, którzy wygrali zamówienia w przetargach na odbiór lub odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych, przestali już dwukrotnie sprawozdania kwartalne do gmin, a te są zobowiązane do sporządzenia własnych sprawozdań. Tym samym **już nie tylko na szczeblu gmin, lecz także wojewódzkim będzie można porównać faktyczne moce istniejących oraz zaplanowanych RIPOK**. Takie porównanie może doprowadzić do wniosku, że niezbędne jest zaplanowanie i wybudowanie nowych instalacji w regionie w celu zapewnienia, zgodnie z zamierzeniem ustawodawcy, takiego gospodarowania odpadami komunalnymi, jakie będzie prowadziło do jak największego odzysku surowców wtórnych ze strumienia odpadów komunalnych oraz ograniczenia masy odpadów biodegradowalnych przeznaczonych do składowania.

Najbardziej naturalnym sposobem w tej sytuacji byłyby aktualizacja WPGO poprzez wpisanie nowych instalacji RIPOK jako planowanych w porozumieniu z gminami bądź ich związkami (w przypadku instalacji gminnych) lub przedsiębiorcami (w przypadku przedsięwzięć realizowanych przez kapitał prywatny). Co prawda, określenie planowanych instalacji RIPOK w treści WPGO nie wynika wprost z art. 35 u.o., jednak art. 38 ust. 3 pkt 2 u.o. wskazuje, że obligatoryjnej

zmiany uchwały w sprawie wykonania WPGO dokonuje się w przypadku zakończenia budowy RIPOK określonej w tym planie.

Do urzędów marszałkowskich już spływają wnioski o przeprowadzenie aktualizacji WPGO, choć dotąd nie zostały podjęte decyzje w kwestii przeprowadzenia procedur aktualizacji w żadnym sejmiku województwa. Wydaje się jednak, że wkrótce takie decyzje będą musiały zapaść. **Co prawda, art. 37 ust. 1 u.o. przewiduje, że WPGO podlegają aktualizacji nie rzadziej niż co sześć lat, jednak nic nie stoi na przeszkodzie, aby taka procedura odbywała się częściej.**

Urzednicy urzędów marszałkowskich mają obawy co do kosztów takiej procedury, bowiem jest ona bardziej skomplikowana niż podjęcie uchwał w innych sprawach. W szczególności dotyczy to strategicznej oceny oddziaływania WPGO na środowisko oraz konieczności zapewnienia społeczeństwu udziału w tym postępowaniu.

Trzeba jednak przypomnieć, że dane spływające z gmin do marszałków województw, dotyczące faktycznie odbieranych odpadów komunalnych i faktycznego sposobu ich zagospodarowania, powinny być podstawą do przeprowadzenia aktualizacji WPGO. W przeciwnym wypadku, jeśli szacunki planistów zaangażowanych przez urzędy marszałkowskie są dalekie od rzeczywistości, dokument ten nie będzie spełniał swojej funkcji. Tymczasem z kilku województw docierają informacje, że faktycznie powstaje dużo więcej odpadów, niż przewi-

Pierwsze rzeczywiste dane o strumieniach odpadów przekazywanych do RIPOK świadczą o tym, że wcześniej szacowane ilości były zbyt niskie.

dziano to w planach. W dużej mierze dotyczy to odpadów biodegradowalnych, co świadczy o tym, że powinno powstać więcej instalacji przeznaczonych do zagospodarowania odpadów biodegradowalnych zbieranych selektywnie.

Należy zwrócić uwagę na jeszcze jeden aspekt sprawy. Czy instalacje obecnie wskazane jako RIPOK powinny nimi pozostać, jeśli w regionie powstaje tyle odpadów, że moce przerobowe instalacji są niewystarczające (czyli nie jest ona w stanie dokonać odbioru i przetworzenia odpadów od co najmniej 120 tys. mieszkańców), a są takie przypadki w kraju. Przykładowo, w odniesieniu do kompostowni, których moc przerobowa została określona na 1 tys. Mg rocznie i przypisano im status RIPOK na podstawie danych szacunkowych, okazuje się, że w regionie powstaje tak dużo bioodpadów, że moc przerobowa takiej instalacji powinna wynosić nie mniej niż 4 tys. Mg rocznie. Na pewno taka sytuacja jest kolejnym argumentem za szybką aktualizacją obecnej treści WPGO.

RIPOK bez aktualizacji WPGO

Jeśli jednak po stronie urzędu marszałkowskiego oraz samego sejmiku województwa nie będzie woli aktualizacji WPGO, powstanie problem, czy budować nową instalację, która będzie spełniała wymogi RIPOK, czy też oczekiwać na aktualizację WPGO, która nastąpiłaby za około cztery lata.

Zgodnie z treścią definicji RIPOK, zawartą w art. 35 ust. 6 u.o., instalacja powinna móc przyjąć i przetworzyć odpady z obszaru zamieszkanego przez co najmniej 120 tys. mieszkańców. Łatwo zatem, przynajmniej co do zasady, obliczyć, ile instalacji RIPOK powinno znajdować się w danym regionie, choć mogą w nim istnieć również i takie instalacje, które będą w stanie obsłużyć nawet kilkakrotnie więcej mieszkańców. Jak już wspomniano, nie jest to jednak główny czynnik decydujący o tym, czy budować nową instalację RIPOK, czy nie. Decyduje ilość faktycznie powstających odpadów komunalnych oraz moce przerobowe dotychczas istniejących RIPOK lub instalacji zastępczych (choć te ostatnie powinny, co do zasady, być wyeliminowane przez RIPOK, a nie traktowane na równi z nimi, tak jak dotychczas). Nie tylko zatem gminy mogą być zmuszone, zgodnie z przepisami, do budowy RIPOK, ale sami przedsiębiorcy będą wyrażali wolę budowania kolejnych RIPOK.

Rozpoczęcie procesu inwestycyjnego zmierzającego do budowy RIPOK bez wpisu do WPGO jest

ryzykowne, bowiem nie ma, jak dotąd, orzecznictwa sądów administracyjnych w tym zakresie i zapewne jeszcze długo nie będzie. Z drugiej jednak strony, mogą wystąpić dwie sytuacje. W pierwszej z nich pozyskiwanie niezbędnych decyzji może być na tyle długotrwałe (np. z uwagi na protesty społeczne), że faktyczna budowa będzie przypadać już na czas aktualizacji lub po aktualizacji WPGO, dzięki czemu w międzyczasie może dojść do uwzględnienia RIPOK w WPGO (z wyjątkiem RIPOK w postaci składowiska odpadów, dla którego nie zostanie wydane pozwolenie na budowę bez odpowiedniej wzmianki w treści WPGO).

Status RIPOK instalacja nabywa z dniem spełnienia wymogów definicji legalnej dla regionalnej instalacji.

W drugim przypadku może dojść do sytuacji, w której RIPOK powstanie jeszcze przed aktualizacją WPGO. Czy wówczas z rozpoczęciem instalacji trzeba będzie czekać? W moim przekonaniu – nie. Podstawą prawną wpisania instalacji jako RIPOK do uchwały w sprawie wykonania WPGO jest art. 38 ust. 2 u.o., zgodnie z którym uchwała w sprawie wykonania WPGO określa RIPOK w poszczególnych regionach gospodarki odpadami komunalnymi oraz instalacje przewidziane do zastępczej obsługi tych regionów w przypadku, gdy znajdująca się w nich instalacja uległa awarii lub nie może przyjmować odpadów z innych przyczyn oraz do czasu uruchomienia RIPOK. Skoro uchwała w sprawie wykonania planu „określa regionalne instalacje”, istnieją podstawy, by przyjąć, że sam materialnoprawny status RIPOK instalacja nabywa wcześniej, czyli z dniem spełnienia wymogów definicji legalnej dla regionalnej instalacji.

Zgodnie z art. 38 ust. 3 u.o., uchwała w sprawie wykonania WPGO podlega obligatoryjnej zmianie w przypadku:

- 1) zmiany podziału na regiony gospodarki odpadami komunalnymi lub
- 2) zakończenia budowy RIPOK określonej w tym planie.

Należy jednak zwrócić uwagę również na art. 35 ust. 6 u.o., który stanowi, jaka instalacja jest RIPOK, a nie jaka instalacja może zostać uznana za RIPOK. Tym samym wskazany przepis **nie daje sejmikowi województwa jakiegokolwiek swobody decyzyjnej, lecz nakazu-**

je dokonanie zmiany uchwały w sprawie wykonania WPGO z chwilą spełnienia przez instalację wymogów przepisów prawa.

Czas podsumować

Nowy system gospodarowania odpadami funkcjonuje od 1 lipca 2013 r. Obecnie, czyli ponad pół roku później, nadszedł bardzo dobry czas na dokonanie podsumowania, w jaki sposób on funkcjonuje. Zwłaszcza marszałkowie województw wraz z podległymi sobie urzędnikami powinni dokonać weryfikacji WPGO pod kątem tego, jaka była masa odpadów komunalnych przewidzianych do powstania w poszczególnych regionach gospodarowania odpadami komunalnymi.

Ma to istotne znaczenie dla określenia, czy w ramach regionu nie tylko nie jest niezbędne powstanie nowych instalacji, lecz także czy już wskazane w WPGO oraz uchwał w sprawie jego wykonania RIPOK zapewniają zagospodarowanie odpadów pochodzących od co najmniej 120 tys. mieszkańców, a zatem – czy powinny w dalszym ciągu być uwzględniane w treści uchwał. Faktyczna ilość odpadów powstających w regionach niejednokrotnie bowiem znacznie odbiega od ilości, która była szacowana podczas opracowywania WPGO.

Jest to również okazja do określenia nowych RIPOK, planowanych zarówno przez gminy lub związki międzygminne, jak również przez przedsiębiorców specjalizujących się w gospodarce odpadami.

Jednak nawet gdyby nie doszło do wpisania planowanych RIPOK do WPGO, u.o. wskazuje, jakie są wymogi uznania instalacji za RIPOK, nie dając sejmikom województw swobody w tym zakresie. Tym samym stanowcze brzmienie u.o. nakazuje uwzględnienie w uchwał w sprawie wykonania WPGO każdej instalacji, która zostanie wybudowana i uzyska niezbędne decyzje administracyjne w celu zapewnienia zagospodarowania odpadów komunalnych pochodzących od co najmniej 120 tys. mieszkańców regionu. ■

PODSTAWY PRAWNE

- ▶ art. 35, art. 37 ust. 1, art. 38 ust. 2, ust. 3 pkt 2, ust. 6 ustawy z 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz.U. z 2013 r. poz. 21; ost. zm. Dz.U. z 2013 r. poz. 1238)
- ▶ art. 16 ustawy z 1 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 152, poz. 897; ost. zm. Dz.U. z 2013 r. poz. 1593)
- ▶ art. 14 ust. 8 pkt 2, art. 15 ust. 2 ustawy z 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (j.t. Dz.U. z 2010 r. nr 185, poz. 1243; ost. zm. Dz.U. z 2013 r. poz. 1426) – *nie obowiązuje od 23 stycznia 2013 r.*
- ▶ ustawa z 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (j.t. Dz.U. z 2013 r. poz. 1399; ost. zm. Dz.U. z 2013 r. poz. 1593)